

кедонските со грчките партизани, за неспроведувањето на меѓупартиските решенија, како и за општата политичка ситуација по референдумот; док. бр. 196 — КОМУНИКЕ од Штабот на демократските партизани на Пајак — Кајмакчалан за воените операции од 27 ноември до 20 декември 1946 година и док. бр. 198 — ПРОГЛАС од Штабот на демократските партизани од Пајак — Кајмакчалан до народот и младина-та на Воденскиот округ и Гуменци-ска околија, во кој се објаснуваат причините за граѓанската војна.

* *
*

Во случајов ние само се обидов-ме да направиме еден кус приказ на оваа едисија, но не и критички осв-врт на објавената документација, ко-

ја, како што веќе спомнавме, е мош-не интересна за проучувањето на ис-торијата на нашиот народ за овој така важен историски период. Тоа го оставаме на поискусните научни и политички работници.

Ние, само, сакаме да ја нагласи-ме желбата дека треба да се про-должи со излегувањето и на другите томови кои се однесуваат како на периодот за 1947—1949 година така и оние за периодот на НОБ 1940—1943 година и ќе бидеме среќни, ако наскоро ги видиме излезени од печат. Со тоа ќе ни се даде можност да имаме поцелосен преглед за историс-ките настани од борбата на Маке-донците од Егејска Македонија, во една деветгодишна непрекината воо-ружена борба за слобода и подобар живот, и секако за постигнувањето на посебните идеали на нашиот на-род.

Лидија СИМОВСКА

ГЛАСНИК БР. 1, год. XX, СКОПЈЕ 1976, 310.

Органот на Институтот за нацио-нална историја — списанието „Глас-ник“ бр. 1 од 1976 година излезе неодамна од печат. Своите 310 стра-ници „Гласник“-от ги посветува на рубриците Статии и прилози, Ин-темогиам, Материјали, Сеќавања, Рецензи и прикази.

Во рубриката Статии и прилози обработени се разновидни теми од животот на македонскиот народ од неговото подалечно и поблиско ми-нато. Така, во статијата на Филиме-на Михајлова под наслов Мајската конференција на партиската органи-зација во Куманово 1941 (всушност нејзин реферат поднесен на свече-

ната седница на Општинскиот коми-тет на СК во Куманово на 21 мај 1976 година по повод 35-годишнина-та од одржувањето на Градската пар-тиска конференција во Куманово) е даден краток преглед на активнос-тите на кумановската партиска ор-ганизација од нејзиното формирање во септември 1919 година па до осло-бодувањето на Куманово 1944 година. Во излагањето видно место зазема борбата на кумановската партиска организација против предавничката политка на секретарот на тогашниот Покраински комитет на КПЈ за Ма-кедонија Методија Шаторов-Шарло и неговата опортунистичка линија во однос на оружената борба на макс-

донскиот народ против окупаторот и безрезервната подршка на линијата на ЦК КПЈ. МК КПЈ за Куманово ја прекинува врската со Покраинскиот комитет на чие чело стои тој и се донесуваат заклучоци за отпочнување на подготовки за оружена борба.

Статијата **Првиот Актив на Народноослободителниот фронт на Македонците во Егејска Македонија** од Ристо Кирјазовски, претставува приказ на борбените и националните стремежи на македонскиот народ од Егејска Македонија за создавање на сопствена организација и раководство во периодот на граѓанската војна во Грција, кои се изразуваат со формирање, на 23 април 1945 година, на македонска национална организација под името НОФ. Оваа организација за кратко време успева во редовите на ДАГ да вклучи над 5 000 борци, а во своите редови да опфати 16 000 членови.

Никола Бабиќ во написот **Селото во политиката на Комунистичката партија на Југославија во периодот од 1919 до 1929 година** ја изнесува глобалната политика на КПЈ спрема југословенското село и селанство од нејзиното основање па до 1929 година т. е. ставовите на Комунистичката партија на Југославија што ги имала кон проблемите на аграрните односи и општествено-политичката ориентација на селанството, како и пропагандните и практичните мерки и акции кои КПЈ ги преземала во борбата за опфаќање на селанството.

Проблем на разграничувањето меѓу Кралството на Србите, Хрватите и Словенците и Република Албанија кај манастирот Св. Наум е статија во која д-р Десанка Тодоровиќ, врз основа, и главно, на дипломатска

документација од домашно и странско потекло, пишува за манастирот Св. Наум кој во 1912—1913 год. ѝ припаднал на Албанија, па се појавил т. н. „Светонаумски спор“, по Првата светска војна обновен како проблем на разграничување меѓу Кралството на Србите, Хрватите и Словенците и Албанија, и окончан дури во 1925 година, кога Албанија ја дала својата согласност манастирот да му припадне на Кралството СХС.

Во написот **Положбата на Македонија во Османската империја кон крајот на XIX и почетокот на XX век** д-р Манол Пандевски изнесува дека кон крајот на XIX и почетокот на XX век во Отоманската империја продолжува процесот на сеопшта криза на османскиот систем, поради што и во Македонија, како нејзин интегрален дел, се одвиваат значајни економски, социјални и политички процеси кои ги опфатиле сите социјални категории на населението и сите сектори на стопанскиот, политичкиот и културниот живот на земјата. Овој систем, осуден од историјата на пропаѓање, ги водел народните маси во земјата, па и во Македонија, кон тотално економско и духовно упропастување. Единствениот и најсигурен излез од таквата положба се покажало вооруженото надиѓање и рушење на османската доминација и извојување на национална држава на македонскиот народ, кон што во последната деценија на XIX век и се пристапило.

Статијата на Ангелина Крстева носи наслов **Улогата на револуционерните комитети во Илинденскиот период за некои промени во народните носии**. Во написот авторот потсетува дека комитетите на своите те-

ритории вршеле и функции на власт, регулирајќи низа општествени односи, па покрај другото тие донесувале и прописи за промени на носиите на македонското население. Овие мерки имале за цел главно негова економска заштита, зашто во изработката на традиционалните носии македонското население се изложувало не само на големи трошоци, туку барало и претерано ангажирање на труд и време.

Објавување на содржина на досега необјавено писмо кај нас од католички мисионер во Битола по име Лепавек од 20 февруари 1862 година, испратено до генералниот прокурор на мисијата, кое фрла нова светлина за насилната смрт на браќата Миладиновци во цариградските затвори, е содржина на статијата Прилог кон прашањето за смртта на браќата Миладиновци, чии автор е д-р Славко Димевски.

Написот За карактерот и влијанието на османското владеење во југословенските земји од XV до XVI век (всушност реферат одржан на десеттата јубилејна средба меѓу чехословачките и југословенските историчари одржана во ноември 1975 година во Брно — Чехословачка) претставува обид на авторот д-р Александар Стојановски за изнесување на некои свои согледувања, а уште повеќе доведување под сомневање и инсистирање за преиспитување на некои досега познати мислења и гледишта на оваа тематика.

Ванчо Бошков и Пане Емшов во статијата Турски натписи и преда нија од селото Пенелиште (Тиквешко) обработуваат два натписа во стихови од непознат автор во споменатото тиквешко село, од кои едниот

(на турски јазик) е на џамијата, а другиот (на српски јазик) е на чешмата.

По повод 1000-годишнината од повторното востание на комитопулиците во 976 година проф. д-р Стјепан Антолјак обработува тема под наслов Создавање и проширување јадрото на Самуиловата држава во периодот од 969 до 976 година. Во написот авторот прво предупредува на важноста на востанијата на комитопулиците од 969 (против бугарската власт) и 976 година (против византиската власт) и опишувајќи ги двата настана подвлекува дека крајната цел на Самуил по 976 година била да ги истера од Балканот Византијците и да основа свое царство, всушност „Кралство на Словените“ (Regnum Sclavorum).

Прилог кон даночната политика на Самуиловата држава е напис на Христо Меловски. Во него авторот податоците за даночниот систем во Самуиловата држава ги извлекува од познатите извори „Трите сигилии“ што му се припишуваат на византскиот цар Василиј II и хрониката на Скилица — Кедрен, но кои не даваат вистинска слика за даночната политика на Самуиловата држава, така што овој проблем останува отворен и бара понатамошни истражувања.

Автор на последната статија во оваа рубрика е м-р Лазар Лазаров. Тој во написот под наслов Прилог кон проучувањето на прашањето за индустријализацијата и електрификацијата на Македонија (1944—1948) дава еден глобален пресек на проблемите околу индустријализацијата и електрификацијата на Македонија за периодот 1944—1948 година.

Рубриката *In memoriam* (во која пишува Симон Дракул) е посветена на покојниот македонски литературен критичар, историчар, професор, научно-културен и општествено-политички работник академикот Димитар Митрев.

Стојан Киселиновски и проф. д-р Данчо Зографски ја пополнуваат со свои написи рубриката *Материјали*.

Првиот на тема *Ставот на романскиот пролетаријат спрема Балканските и Првата светска војна* ја цитира содржината на три документи на Социјал-демократската партија на Романија од 1912 и 1914 година (манифест и апели до романските работници, граѓаните и целиот романски народ) и кои јасно го изразуваат антивоеното расположение на романската работничка класа.

Проф. д-р Данчо Зографски пак поттикнат од фактот дека е вонредно мал бројот на објавени кај нас архивски документи од странската провиниенција што датираат од средината на XIX век, преку својот напис *Извештаи на британските конзули во Битола од шеесеттите години на XIX век* прави достапни на нашата јавност три досега непубликувани извештаи на британски конзули во Битола од 1860 и 1865 година,

кои се наоѓаат во Лондон во архивската институција *Public Record Office*.

Извештаите содржат драгоцени факти за стопанскиот живот како и за белезите и составот на населението во Југозападна Македонија.

Во рубриката *Сеќавања*, под наслов *Од работата на Командата на место во Гостивар* авторот на написот, Митко Илиев, изнесува дел од разновидната активност на споменатата воено-заднинска единица во Гостивар во периодот од 19 ноември 1944 до 10 јули 1945 година, за кое време ја вршел функцијата политички комесар на Командата.

Рубриката *Рецензии и приказни* содржи 12 прилога, додека рубриката *Соопштенија* има еден прилог.

И овој број на „Гласник“-от како и досегашните во изминатите дваесет години, сигурно е дека ќе биде прифатен и позитивно оценет од нашите историографи и други научни работници зашто со својата богата и разновидна содржина дава драгоцен помош во расветлувањето и доградувањето на нашата историја и минато.

Ксенија ЦИДРОВА — МАКЕДОНСКА